

Κύριες τάσεις της νομοθεσίας στον τομέα της προστασίας των ΛΟΑΔ στην Ευρωπαϊκή Ένωση 2008-2010

Το άρθρο 21 που υπάγεται στο Κεφάλαιο «Ισότητα» του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαγορεύει τις διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού.

Ιστορικό

Το 2007, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) να διενεργήσει έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις κατά των λεσβιών, των ομοφυλόφιλων, των αμφιφυλόφιλων και των διαφυλικών ατόμων (ΛΟΑΔ). Το 2008, ο FRA δημοσίευσε την πρώτη του συγκριτική νομική ανάλυση σχετικά με την ομοφοβία, την τρανσφοβία και τις διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το παρόν ενημερωτικό δελτίο περιγράφει τις κύριες τάσεις της νομοθεσίας όπως προκύπτουν από την επικαιροποιημένη νομική ανάλυση που ανατέθηκε στον FRA το 2010.

Το 2009 δημοσιεύθηκε έκθεση με αντικείμενο την κοινωνική κατάσταση των ΛΟΑΔ στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ περαιτέρω κοινωνικές έρευνες προβλέπονται για τα έτη 2011 και 2012.

Κύριες τάσεις

Οι κύριες νομοθετικές τάσεις που αναδύθηκαν κατά την περίοδο 2008-2010 απεικονίζονται σε δύο γραφήματα στην πίσω σελίδα: Στην Εικόνα 1 διαφοροποιούνται οι θετικές από τις αρνητικές τάσεις σε βασικά θέματα, ενώ στην Εικόνα 2 αντικατοπτρίζεται το νομικό πλαίσιο για την προστασία των δικαιωμάτων των ΛΟΑΔ στα κράτη μέλη της ΕΕ. Ωστόσο, πολλά κράτη μέλη της ΕΕ δεν έχουν λάβει νέα νομικά μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των ΛΟΑΔ μετά το 2008.

Σημείωση: Η παρούσα επισκόπηση δεν αναφέρεται σε καταστάσεις όπου δεν παρατηρήθηκε καμία νομική εξέλιξη ή ενέργεια. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να θεωρείται μόνο ως καταγραφή τάσεων αναφορικά με αλλαγές στην εξεταζόμενη περίοδο.

Τάση 1: Οι περισσότερες θετικές πρωτοβουλίες καταγράφονται στον τομέα της ίσης μεταχείρισης όσον αφορά τη νομοθεσία για την ελεύθερη κυκλοφορία και την οικογενειακή επανένωση

Ο ορισμός «μέλος της οικογένειας» στη νομοθεσία για τη μεταφορά του δικαίου της ΕΕ περί ελεύθερης κυκλοφορίας ή οικογενειακής επανένωσης έχει αναμένεται να επεκταθεί σε επτά κράτη μέλη της ΕΕ – Αυστρία, Γαλλία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο, Πορτογαλία και Ισπανία. Εντούτοις, σε τρία κράτη μέλη – Βουλγαρία, Εσθονία και Ρουμανία – εμφανίζεται

μία αρνητική τάση, με τους γάμους ή τις καταχωρισμένες συμβιώσεις ζευγαριών του ίδιου φύλου που έχουν συναφθεί στο εξωτερικό να θεωρούνται ρητά άκυροι, με αποτέλεσμα η επανένωση συζύγων και συντρόφων του ίδιου φύλου να είναι ακόμα πιο δύσκολη. Οι τάσεις αυτές υπογραμμίζουν τις αντικρουόμενες προσεγγίσεις που εξακολουθούν να εφαρμόζονται στους τομείς της ελεύθερης κυκλοφορίας και της οικογενειακής επανένωσης ζευγαριών του ίδιου φύλου.

Τάση 2: Σημαντικός αριθμός θετικών πρωτοβουλιών στη νομοθεσία για το άσυλο

Διαπιστώθηκε μια θετική τάση όσον αφορά την αναγνώριση των λεσβιών, των ομοφυλοφίλων και των αμφιφυλόφιλων (ΛΟΑ) ως «διάιτερης κοινωνικής ομάδας». Με την προσθήκη έξι κρατών μελών της ΕΕ – Φινλανδία, Λεττονία, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία και Ισπανία – ο συνολικός αριθμός των κρατών μελών της ΕΕ που προστατεύουν ρητά τους ΛΟΑ οι οποίοι έχουν υποστεί διώξεις ανέρχεται σε 23.

Η νομική επικαιροποίηση αποκαλύπτει επίσης μια αρνητική πρακτική στον εν λόγω τομέα, δηλαδή τη χρήση «της εξέτασης με τη φαλλομετρική μέθοδο» στην Τσεχική Δημοκρατία ως μέθοδο αξιολόγησης της αξιοπιστίας ατόμων που ισχυρίζονται ότι είναι ομοφυλόφιλοι άνδρες.

Τάση 3: Ανάμεικτες θετικές και αρνητικές εξελίξεις σχετικά με την ελευθερία του συνέρχασθαι

Παρότι σημειώθηκε πρόοδος στη Βουλγαρία, στην Πολωνία και στη Ρουμανία, το δικαίωμα διοργάνωσης παρελάσεων ομοφυλοφίλων συνεχίζει να αμφισβητείται στη Λεττονία και τη Λιθουανία.

Τάση 4: Μέτρια επέκταση της νομικής προστασίας από διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου

Στον τομέα αυτό διαπιστώθηκε μια σειρά από θετικές εξελίξεις. Στην Τσεχική Δημοκρατία και στο ΗΒ σημειώθηκαν εξελίξεις που αφορούν την επέκταση της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των διακρίσεων η οποία καλύπτει τον γενετήσιο προσανατολισμό και σε τομείς εκτός του τομέα της απασχόλησης. Όσον αφορά την αναγνώριση της ταυτότητας του φύλου ως αυτόνομης μορφής διάκρισης ή ως διάκρισης λόγω «φύλου», θετικές αλλαγές παρατηρήθηκαν στην Τσεχική Δημοκρατία, στη Σουηδία και στο ΗΒ.

Τέλος, φορείς ισότητας σε δύο κράτη μέλη – Δανία και Εσθονία – επέκτειναν την εντολή τους έτσι ώστε να καλύπτει τις διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού.

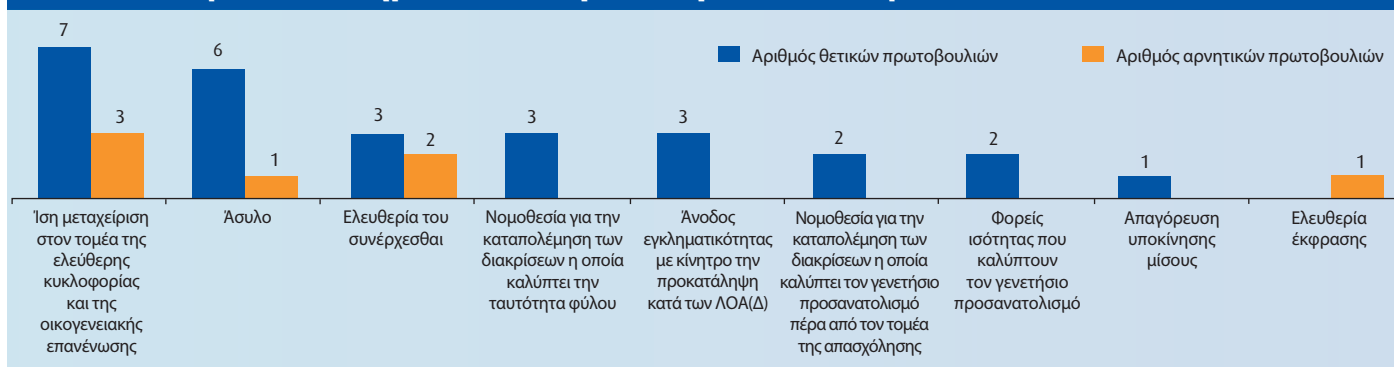
Τάση 5: Ελάχιστη αύξηση της προστασίας από την κακοποίηση και τη βία (ρητορική μίσους και εγκλήματα μίσους)

Επί του παρόντος, δεν υπάρχει ευρωπαϊκή νομοθεσία για την αντιμετώπιση της ρητορικής και των εγκλημάτων μίσους με κίνητρο την προκατάληψη κατά των ΛΟΑΔ. Παρότι σε εθνικό επίπεδο η πρόοδος παραμένει εξαιρετικά αργή και ανομοιογενής στον συγκεκριμένο τομέα, παρατηρούνται θετικές εξελίξεις στη Ελλάδα, Λιθουανία, στη Σλοβενία και στο ΗΒ.

Τάση 6: Οπισθοδρόμηση στον τομέα της ελευθερίας έκφρασης

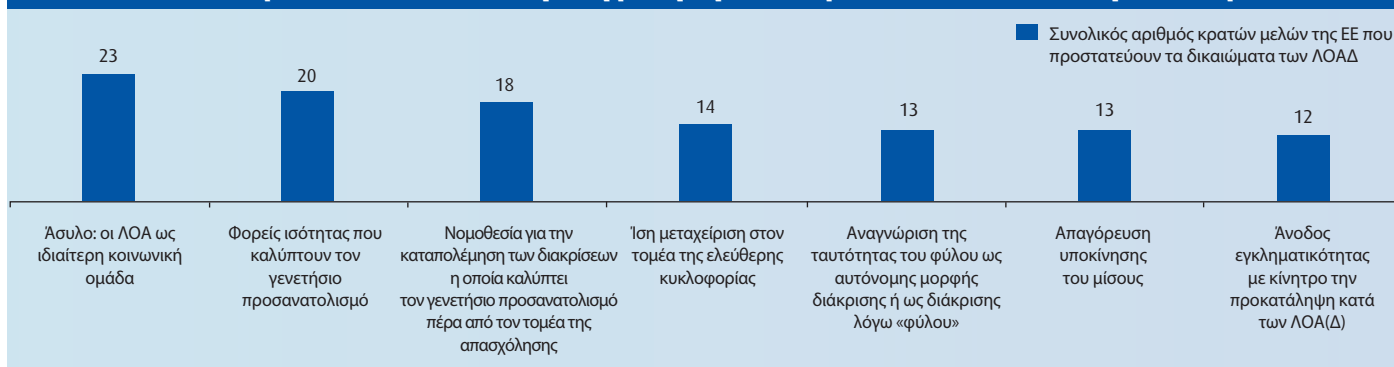
Η Λιθουανία αποτελεί μειοψηφία με την απαγόρευση της διάδοσης υλικού που μπορεί να θεωρηθεί ότι «προάγει» την ομοφυλοφιλία. Αντίθετα, μια σειρά από κράτη μέλη της ΕΕ- Εσθονία, Γαλλία, Γερμανία, Κάτω Χώρες, Ισπανία και ΗΒ- επέλεξαν να προωθήσουν ενεργά τη δημόσια αποδοχή των ΛΟΑΔ.

Εικόνα 1: Τομείς που επηρεάζονται περισσότερο από τις νομικές εξελίξεις, 2008 – 2010

Σύμφωνα με την Εικόνα 1, ο τομέας που επηρεάζεται περισσότερο τόσο από τις θετικές όσο και από τις αρνητικές νομικές αλλαγές είναι ο τομέας της ίσης μεταχείρισης συντρόφων του ίδιου φύλου όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία και την οικογενειακή επανένωση. Άλλοι τομείς που επηρεάζονται περισσότερο από τις θετικές νομικές αλλαγές αφορούν τη χορήγηση ασύλου και την ελευθερία του συνέρχεσθαι, οι οποίοι επίσης χαρακτηρίζονται από αρνητικές πρακτικές, καθώς και την αποσαφήνιση της προστασίας διαφυλικών ατόμων δυνάμει της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των διακρίσεων. Θετικές τάσεις διαπιστώθηκαν όσον αφορά την επέκταση της νομοθεσίας για την καταπολέμηση των διακρίσεων πέρα από τον τομέα της απασχόλησης, της εντολής των φορέων ισότητας και του ποινικού δικαίου. Μία αρνητική εξέλιξη αφορούσε την ελευθερία έκφρασης.

Εικόνα 2: Δικαιώματα των ΛΟΑΔ σε κράτη μέλη της ΕΕ: νομικό καθεστώς σε κύριους τομείς, 2010

Η Εικόνα 2 απεικονίζει την ανάμικτη και ανομοιογενή εικόνα που κυριαρχεί στον τομέα της προστασίας των δικαιωμάτων των ΛΟΑΔ, τόσο στους κύριους τομείς που εξετάστηκαν όσο και σε ολόκληρη την ΕΕ. Απεικονίζει επίσης, με φθίνουσα σειρά, τους τομείς όπου παρέχεται η μεγαλύτερη προστασία των δικαιωμάτων των ΛΟΑΔ στα κράτη μέλη της ΕΕ (με εξαίρεση την απασχόληση, όπου τα κράτη μέλη της ΕΕ παρέχουν νομική προστασία λόγω της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου).

Περισσότερες πληροφορίες:

Η συγκριτική νομική ανάλυση του FRA *Ομοφοβία, τρανσοφοβία και διακρίσεις λόγω γενετήσιου προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου – Επικαιροποίηση 2010* είναι διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_en.htm

Μια επισκόπηση των δραστηριοτήτων του FRA στον τομέα των δικαιωμάτων των ΛΟΑΔ είναι διαθέσιμη στον δικτυακό τόπο του FRA, στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

fra.europa.eu/fraWebsite/lgbt-rights/lgbt-rights_en.htm